

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH
HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI
DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

10 céntims cada numero per tot Espanya
Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIO
Fora de Barcelona, cada trimestre: Espanya, 3 pessetas,
Cuba y Puerto-Rico, 4.—Estranger, 5.

LA ACTUALITAT

Per ferse amos del mon, s' apoderan de la juventut.

CAPS DE BROT

J. BENLLIURE GIL

Es un pintó eminentíssim
considerat per tothom,
que honra á Valencia, sa patria,
y sobre tot, lo seu nom.

LA PROPIETAT DE «EL DILUVIO»

SEGONA PART DE «LA SALVADORA»

II

UN QUENTO, Y UN' ALTRA COSA QUE NO ES QUENTO

Aquí va 'l quento.

En una época en que encare no 's coneixia 'l registre de la propietat y altres andròminas per l' istil, una familia molt cristiana, possehedora de fet, desde algunas generacions, de la casa que habitava, rebia en ella las assíduas visitas de un Pare de la Companyia de Jesús, que per tenir molt ganxo, constituïa l' encant de aquella bona gent.

Lo Jesuïta arribá á tenir tanta franquesa ab els de la casa, que posantse á la *negligé*, molts cops se deixava allí 'l mantéu y altres prenas y objectes.

—M' haurian de fé un favor—digué un dia—m' haurian de permetre clavá un clau á la saleta de confiansa: allí hi penjaré lo que 'm fassi nosa... jey, si no es incomodarlos!...

—¡Vol callar!—li digué l' amo.—No un clau solement, dos, tres, tots els que necessiti pot clavarhi. Ja sab que aquí es á casa seva.

Si 'l Jesuïta hagués tingut un notari á má, estich segur que hauria pres acta da aquesta última declaració. Que la casa aquella era séva. Precisament no buscava ell altra cosa.

De totas maneres aquell clau sigué un principi de possessió, ja que penjat d' ell sempre hi tenia un objecte ó altre. 'Ls jesuïtas no dorman may á la palla.

Un dia trobá la saleta tancada: n' havia de treure no sé qué: la mestressa era á fora, y tenia la clau del pany.

—Per evitar que aixó torni á succehir—digué 'l jesuïta al amo—¿no li semblaria bé que 'm proporcionés una clau de la saleta? Ja veig que aixó es abusar.

—Vosté no abusa may—respongué l' amo.—Desde demá tindrà la clau, y encare que trobi la saleta tancada, podrà entrarhi al séu gust sempre que li convingui.

Desde aquell dia ja la saleta va ser séva. Tenia la clau.

De la clau de la saleta vingué la del cancell de l' entrada; y per últim fins la de la porta del carrer. L' aprofitat fill de Loyola xano-xano, sense perdre de vista 'l séu objectiu, acabá per tenir un joch complet de claus, hasta que un dia que tothom era fora, ell se ficá á la casa, y barrant per dintre la porta del carrer, va dirse:

—Per fi ets méva. Tot siga *ad majorem Dei gloriam*.

La familia al tornar tractá de obrir la porta: impossible, la clau feya cedir la lleva; pero la porta no cedia. Llavors comensá á trucar desafortadament, armant un terretremol de cent mil dimonis. Y 'l jesuïta, surtint pel balcó, digué ab veu melosa:

—Per caritat, no moguin aquest tarrabastall, que estich resant y 'm destorban.

No 'l pogueren treure de aquí: la familia 's quedá al carrer... Va haverhi un plet, 'ls jesuïtas van guanyarlo, y no sé si la casa qu' era molt espayosa, á la curta ó á la llarga va convertirse en un

convent ó en un internat dels que ab tanta afició explotan los PP. de la Companyia, *mediantibus illis*, y per supuesto, sempre *ad majorem Dei gloriam*.

Lo Sr. Laribal que va estudiar al seminari un grapat d'anys, tenint la carrera eclesiàstica tan adelantada, que segons noticias ja portava mitjas negras, no dupto que allà, en aquell establiment d'ensenyansa mística sentiria contar mes de una vegada 'l quènto del jesuita y 'l clau, y fins presumeixo que li cridaria més l'atenció que 'ls llibres de Filosofia de 'n Liberatore ó 'ls de Teologia del Pare Perroné Sabut es qu' aixís com en los convents se contan quèntos á càrrech dels capellans, en los seminaris se 'n contan á dotzenas á càrrech dels frares. Y l' actual director del *Diluvi*—repeteixo—quan era seminarista, es á dir quan portava mitjas negras, per forsa degué sentir contar aquest que jo he tingut lo gust de repetir, per recordarli.

* * *

Lo Sr. Laribal, entrá de trist dependent d' escriptori en l' administració de *El Telégrafo*, y després de molts anys d' omplir faixas y recibos, obtingué en la redacció de *La Imprenta* una plassa de gacetiller, molt modestament dotada. ¿Trobá ja llavoras la manera de clavar un clau en la saleta de confiansa?

Ho ignoro: jo sols sé que á l' any '79 (9 de febrer) desapareixia 'l periódich *La Imprenta*, després de una denuncia; pero voluntariament, y sense esperar 'l fallo del Tribunal. Jo sé també que 'l senyor Laribal digué als verdaders propietaris de *La Imprenta*:—La penalitat qu' estableix la ley Cánovas recau sols sobre la publicació, de manera que si nosaltres la matém avants de que tingui lloch la vista, com que als morts es impossible jutjarlos y condemnarlos, lo Tribunal se quedarà de aquesta feta ab un pam de nas.

La treta va semblar molt hábil als verdaders propietaris del periódich denunciat, y van posarla en planta. Ignoro si el Sr. Laribal, á conseqüencia de aquest triunfo riuria per dintre. Lo que sí sé es que morta *La Imprenta*, vingué 'l *Diluvi* á substituhirla, aprofitant tota l' herencia de la difunta voluntaria, lo material tipogràfic y administratiu, las llistas de suscriptors, lo personal de la redacció, tot enterament. No 's cambiá, ni 'l format, ni 'l paper, ni 'ls tipos del periódich. Exteriorment no 's cambiá més que 'l títul, é interiorment, y pels efectes de la ley, lo nom del home que havia de fer de propietari.

L' amo de palla de *La Imprenta*, conservador tan caracterisat que per aquells temps desempenyava 'l càrrech de arcalde canovista de una ciutat catalana, capital de provincia, no podia serho ja, sense perill de comprometre ell y de comprometre al mateix periódich; y en vista de aixó si gué designat lo Sr. Laribal, autor de la felis idea de la mort voluntaria de *La Imprenta*. Just premi á tant de ingeni. Lo Sr. Laribal sigué inscrit com á propietari del *Diluvi*. Al igual que l' Espartero, de simple aficionat passava á ser primer espasa. Casi podia dir:—Ja tinch la clau de la porta.

* * *

Ara diguin, si 'l Sr. Laribal, desde la fundació del *Diluvi* apareix ser l' únich propietari de aquest periódich quina necessitat tenia de comprar las participacions de uns propietaris que no podian existir?

Perque 'l Sr. Laribal no pot pas negar que vá comprarlas. Desde 'l periódich que dirigeix y durant la polèmica ab motiu de la *Historia de La*

Salvadora, ho ha dit y repetit distintas vegadas:—«La responsabilitet per lo de *La Salvadora* no 'ns alcansa, perque 'l periódich ha sigut comprat y recomprat.»

La recompra de algunas participacions del *Diluvi*, vá ferla 'l Sr. Laribal; pero dos ó tres anys després de tenir inscrita en nom séu la propietat de aquest periódich; de manera que vá comprar lo que ja possehia. Y com no hi ha ningú que compri lo que ja posseheix, á no ser que sigui un babcia, y en materia de interessos ha demostrat no serho l' hereu del Sr. Gassull, y etern conjuminador d' altres molts negocis no menos productius, vels'hi aquí un misteri mes gros, que tots los que surten rodejats de cucurullas en las professons de la senmana santa.

De cucurullas parlo, es á dir, de gent ab la cara tapada, y es mes que segur que mentres se tracti de la propietat del *Diluvi*, ni 'l Sr. Laribal, ni alguna altra persona que ab ell comparteix encare

JA NO ES DELS BARCELONINS!

Diu que ara hi establiran tres fábricas de turrons, un cassino fusionista y un magatzém de cigrons.

UN ARCALDE ZERO

—¿Es dir que després d' haver tingut de donar tants mils duros al marqués, al jardiner y als arquitectos, lo meu Parch s' ha convertit en un poblet, ab casas, tranvías y altres gatuperis?

—Senyora, jo no hi tinch cap culpa: aixó ho fan las comissions.

'ls beneficis de la publicació, se treuran may la caputxa. No dirán may:—Aixó es nostre per aquest y per aquest altre motiu. No tinguin por qu' ensenyin may los papers, explicant pública y satisfactoriament las transformacions que la propietat del periódich, desde qu' era *Telégrafo* fins avuy dia, ha vingut sufrint.

—*Hay moros en la costa*—diuhen los castelláns.

Y 'ls moros mes temuts tal vegada avuy se troban al jutjat del Parch, escribania del Sr. Perez Cabrero, ahont se tramitan los autos de la quiebra de *La Salvadora*. Qualsevol indiscreció, en aquests moments, podria ser pels acreedors de aquella societat un raig de llum, y per l' actual *Diluvi* una espurna de foch, que podria volarli 'l polvorí.

—Dissimulém—dirá 'l Sr. Laribal.

Per aixó, á fi de sortir del pas y semblar que diu alguna cosa, sense dir res, en lloch de contestar á las preguntas que li dirigim, se 'n vá á trobar als parents del Sr. Arús y hasta als representants de aquests parents, demanantlos per amor de Deu una carteta contra 'l Sr. Almirall. Nosaltres li preguntém naps, y ell respón cols.

La claretat, la congruencia sobre tot. Y 'l públich que sab de sobras que 'l Sr. Almirall res enterament té que veure ab la nostra publicació 's queda patidifús contemplant la pobresa de recursos dels homes del *Diluvi*, sobre tot, quan creyent-se posar una pica á Flandes, ens fan saber que 'ls executors testamentaris del Sr. Arús, disposant no de 2 milions de duros, com suposa 'l *Diluvi*, sino de 5 á 600,000, com es la veritat, segons las nostras noticias, y haventlos heretat sense restriccions de cap mena; n' han cedit 175,000 als parents del difunt, es á dir mes de un 29 per cent del total de l' herencia, y 'ns fan saber ademés que 'l resto ho inverteixen en obras de pública utilitat.

Aixó es lo que publica, per anonadarnos, el *Diluvi*, y 'ns pregunta:—¿Qué tal; vos agrada?

Sí, senyor Laribal: encare que res tenim que veure ni ab lo Sr. Almirall, ni ab l' herencia Arús, aixó 'ns agrada molt, y dirém mes encare: creyém que lo que fan los Srs. Almirall y Farnés, segons confessió dels que tractan de atacarlos y deprimirlos, no es capás de ferho cap Laribal del mon, ó sino que ho diguin los parents del Sr. Gasull y 'ls pobres de la Barceloneta.

* * *

Per lo demés, y tancant aquest parentesis á que 'ns obligan los esforços del *Diluvi* per fugir de la qüestió, terminarém per avuy dihent:

¿Contestarà 'l *Diluvi* als punts que deixém establerts en lo present article y als formulats en l' anterior? ¿Explicará clarament *cóm vá comprar las participacions, de quí las vá adquirir, ab quínas condicions y davant de quín notari vá fer-se la escriptura?*

Es aquest un punt de pública moralitat, y 'l *Diluvi* qu' en tals materias vol passar al davant de tothom, perdrá la poca autoritat qu' encare puga quedarli per exercir de Catón, si no las contesta de una manera clara y categórica.

Cas que persisteixi en callar y en escorre 'l bullo, no tindrém mes remey que subjectar á D. Joseph Laribal á un curiós interrogatori.

P. DEL O.

DOLORA

La nina mes bonicoya
que hi havia á Viladecans,

la qu' en fetxa mes de joya
per sos modos tan galants
fou d' aquell poble la noya
que tenia mes aymants,
segons diu la gent, un día
la va enganyar un pillet,
y ara capta ab melangia,
de l' un á l' altre poblet
y de masia en masia
per ella y per son fillet.

Es de nit y no té encare
per dissort un tros de pa:
del poble un' hora 'ls separa,
¡quant haurán de caminál!
la tristesa l' aclapara
y no fa més que plorá.

Caminant apesurada
á tres masias ha anat,
pro ha vingut desmayada:
es ja de nit y han tancat,
puig essent á la vesprada
diu que no fan caritat.

La captayre está rendida
y presa d' un dolor greu,
pero besa amorosida
á aquell nin, al fillet seu,
y ab terror y condolida
ausili demana á Deu.

De sopte un fort sospir llansa
que á son fill deixa esglayat....
ha sentit passos.... s' atansa
tal volta la caritat...
aquesta dolsa esperansa
novas forsas li ha donat.

¡Mes ay! Massa ditxa fora:
es un vell que ab gran dolor
la caritat també implora,
y exclama aixugant son plor:
—Senyora, bona senyora,
una almoyna per favor.

GESTUS II.

COMENSAMENT DE CURS

La campana de la estació dona 'ls últims tochs: lo tren está á punt de marxa....

L' Enrich se desfá del modo que pot dels brassos de sa mare,—que troba que 'l maquinista va massa depressa y que en una estació com aquella los trens al menos s' hi haurian d' aturar mitj' hora, sobre tot los días que marxan estudiants,—y pujant al wagó ab la mateixa arrogancia ab que un general puja á caball avants de la batalla, díu ab veu segura, tancant precipitadament la portella:

—Vaja, salut y hasta la vista.

—¡Per amor de Deu!—díu son pare, acostantse á la finestra—sobre tot estudiá forsa....

—¡Aprofita bé 'l temps!—afegeix sa mare.

—Y pósans sovint al corrent de tots los teus passos—exclama 'l pare, aixugantse furtivament una llágrima que á pesar seu s' empenya en escapárseli....

Lo jefe de tren fa sonar lo darrer xiulet, la locomotora dona una violenta estrabada y....

—¡Adios!....

—¡Adeu, hasta l' istiu!....

—¡No 't descuydis d' escriure demá mateix!....

Lo tren comensa á caminar; l' Enrich se despeix per última vegada movent lo bras, y 'ls seus pares agitan lo mocador ab má nerviosa, lo mateix que sí 'l fill anés, no á estudiar á Barcelona,

DONAS DE PARIS

La Sanderson

Fot. Reutlinger.—Paris

Es la que en la Opera còmica ha creat la *Manon*, de Massenet, y la que en la Gran òpera desempenyarà 'l principal paper en la *Thais* del mateix mestre.

S'assegura que en Massenet, qu'es home de bon gust, no 's limita à utilisar los seus serveys en lo teatro....

sino à empendre una excursió al polo nort ó à conquistar islas desconegudas y pobladas per aquests salvatjes que 's menjan las personas de viu en viu. Mentres dura 'l viatge, lo pensament de l' Enrich se remou d' una manera indecisa, anàntsen, ara al seu poble ahont deixa 'ls dolsos é imborrables recorts de l' infancia, ara à la ciutat ahont l' esperan las lluytas encarnissadas del esperit y 'ls desconeguts plahers que proporciona la civilització....

Pero à mida que 'l tren s' acosta à Barcelona, la silueta del poble va fonentse de mica en mica, y

la massa colossal de la ciutats' aixeca, 's marca y 's acentúa, acabant per ocupar per complert tot lo pensament del estudiant.

Un' hora després d' haver arribat à la capital dels seus ensomnis, é instalat definitivament en la casa de dispesas que ab antelació li han buscat sos pares, l' Enrich se troba en plena vida estudiantil y 's veu rodejat de tres ó quatre joves que també 's disposan à anar à la Universitat, si bé no están encare com ell en lo primer curs.

Las habitacions de la casa de dispesas resonan ab l' estrépit que arman los joves estudiants. L' un va arribar fa tres dias, l' altre 'l dia avants, l' altre 'l mateix que l' Enrich. Aquest es lo més tímit y encongit de tota la comitiva; pero cedint à l' influencia del exemple y obehint los consells que 'ls seus nous companys li donan, aviat crida y salta y canta, y manifesta imperiosament à la despesera las sevas pretensions y 'ls seus desitjos.

—Aquestas cortinetas son massa foscas— diu senyalantli las que cubreixen los vidres de la finestra.

—Las mudarém— respón la despesera, ab mecànica amabilitat.

—Ab dugas cadiras ne tinch poch.

—N' hi posarém tres.

—Aquest rentamans.... aquest rentamans!.... ¿Vol dir que no es massa arqueològich?....

—Arque... qué?

—Massa antich, massa vell...

—N' hi portaré un altre....

—¡Ah!.... Li advertixo que à mi no m' agrada 'l pa du....

—Sempre será tou, del dia.

Després de dinar, sellada ja à taula la santa amistat que l' uneix ab los nous companys, l' Enrich surt ab ells per recorre y coneixer Barcelona.

¡Quina diferencia entre aixó y 'l seu poble! ¡Cóm recorda la ciutat ahont va fer los seus primers estudis, y la compara ab aquestas vias amplissimas, aquests jardins inmensos, aquests passeigs, aquesta Rambla!....

—Y aixó es lo de menos—li diu un dels companys, lo més aixelabrat de la colla:—l' exterior de la ciutat es admirable; pero l' interior, l' interior es lo que hi ha que veure!....

—¿Los carrers de per dintre?—pregunta l' Enrich ab fresca ingenuitat.

Tots los altres se posan á riure. ¡Los carrers de per dintre!.... ¡Com si pels carrers!....

—No, home, no: lo més interessant y atractiu de Barcelona son los seus llocs d' expansió, de recreo, de... Aquest vespre ho veurás.

Sopan. L' Enrich menja y beu lo mateix que 'ls altres; pero la seva fantasía está ben lluny del plat que té al davant. ¡Aquests llocs de recreo! ¡aquests sitis d' expansió!.... ¿Cóm serán? ¿Qué deuen ferhi?....

Sense donarsen compte, ell es lo primer que s' aixeca de taula.

—¿Aném?—diu, procurant dissimular la seva impaciencia.

—¿Abont?—fa un de la comitiva, mirantlo ab no fingida sorpresa y alsantse al mateix temps.

—A... á... allá hont heu dit que aniriam—respón l' Enrich, vermell com si l' haguessin atrapat fent una mala cosa.

Una riallada general es la contestació que li dona la comitiva. Tots s' axecan recordant lo que á la tarde li han promés y com vol d' aucells que s' escapan del gabial, se llensan escalas avall ab un esclat de comunicativa alegría.

L' endemá, á entrada de foch, lo carter del poble truca á la porta dels seus pares.

—¡Carta del noy!

—¿D' ell?.... Es la primera!.... Veyám, veyám qué diu.

Lo pare la llegeix ab los ulls enterbolits per la alegría y al arribar á un dels derrers párrafos s' atura:

—Diu que ja ha anat al *Palais des fleurs*....—exclama en lo tód' admiració propi del qui no entén la cosa:—¿ho sents, tú?

—Bé—respón la mare balancejant lo cap ab visible satisfació:—¿qué vol dir aixó de *Palais des fleurs*?

—Jo...—fa l' home rascantse 'l clatell ab idílica ignocencia:—jo suposo que será una de las asignaturas de primer any....

A. MARCH.

ESTOCADAS SATÍRICAS

—Los que Gracia ara admistran;
par mes que gastan molts
que son enemichs demosttran
de la claró' y de las llums;
puig si una nit vas á Gracia
ans de las onze veurás
com los fanalers apagan
casi tots los llums de gas.
—Sí; pero tu crech que ignoras,
que 'l fanal que queda encés,
lo fanaler no l' apaga
fins qu' está 'l sol ben extés.

*

—Ab nostra vehina Fransa en Moret no hi vol tractá', y aixó que 'ls nostres pagesos ho desitjan molt temps ha; perque 's troban ja fa mesos plens de vi, en tan grans embulls, que diu que regan las vinyas ab llágrimas del seus ulls.

—Lo moro petit d' Espanya obra aixís, causantnos danys, perque sols disfruta y gosa donant gust als alemanys.

*

—Hi ha una societat á Gracia que, segons ja sab tothom, del llaurador sant Isidro fa molts temps que porta 'l nom. Y 'ls que tal societat forman, per més que passin traballs, lo dia de sant Isidro celebran dos ó tres balls.

—Vol di' aixó que Sant Isidro devia sé' un balladó' d' aquells que fins ballarian á la punta.... d' un punxó.

*

—En lo port de Barcelona, allavors dels pelegrins, mentres feyan la brometa uns quants joves del mes fins, agafats se varen veure y 'ls agafaren perqué van cometre 'l gros delictu y gran crim de cridar: ¡Bé!
—¡Y encare hi ha tarambana que, cridant horroritzat, diu que lo qu' es, aquí Espanya tenim massa llibertat!....

*

—Los nostres vehins de Gracia per professons ja no están; puig las «Hijas de María» allí sols professó fan. Ellas per comprar carmetlos

AL AJUNTAMENT

¿No compran fieras? Pues nada; trihin d' aquesta parada.

No 's gastan pas cap diné' perquè diuen que 'l donarne no 'ls escau, ni 'ls està bé. —Si elles no donan carmetos perquè això bé no 'ls està, per acontentá' á molts joves... rosquillas podrián dá'.

FRANCISCO LLENAS.

MONADAS

¿No n'han sentit parlar? Será una cosa hermosísima, un dels millors adorns del frondós Parch de Barcelona.

Un senyor, que segurament no té altre propòsit que dotar aquell siti de recreo de tots los refinaments del progrés modern, ha sollicitat permís al cabildo municipal pera establirhi un carril eléctric.

Y l'Ajuntament, que no pensa en res mes que en proporcionar als barcelonins esbarjos y distraccions, concedirá probablement lo permís sollicitat.

¿Un carril eléctric dintre del Parch!... ¿Volen res mes bonich, mes delicat ni mes bufó? ¿Un carrilet que donará la volta entera als jardins, rodejantlos com qui diu ab un cinturón de ferro?...

Lo projecte exposat diu que ompla d' emoció y de gratitut á tots los que l' examinan.

Per terra, seguint tot lo perímetro del Parch, una via, si fa ó no fa com la dels demés carrils, per la qual han de passar los cotxes.

Pel ayre una serie de fils-ferros, apoyats sobre numerosos pals, quals fils-ferros seguirán lo mateix curs que la via y donarán com ella la volta al Parch.

Es á dir, que 'l carrilet en qüestió tindrà l' usdefruyt de dos elements: ayre y terra. L' aygua del lago encare no la invadeix;

pero si la cosa dona y 'l constructor s' hi empenya ¿qui dupta que 'l carril eléctric se ficarà al lago, y s' encaramará per la cascada y arribará fins á tenir un apeadero sota 'ls caballs que tiran del carro de l' Aurora?

¿Quina monada! ¿quina coseta mes preciosa y divertida, sobre tot per las criaturas!

Lo carril tindrà 'l punt de partida al peu del Arch de triunfo. D' allí arrencan los trens y se 'n entran dins del Parch com don Pedro por su calle....

¡Mírsel com s' hi fica aquest convoy! Atravessa 'l reixat com un mal esperit y tomba á un velocipedista que anava á sortir en aquest mateix instant.

Inmediatament se precipita sobre un grupo de

criatures que ballan la sardana; pero no s' alarmin; pot dirse que no ha sigut res: no mes n' ha aixafat dugas.

Lo tren segueix eléctricament la seva marxa triunfal y fa anar de costellas á un guarda passeigs, que tan mateix ja era bastant d' edat y no servia per gran cosa.

Dóna la volta per davant de 'n Prim—que surt ilés de la visita, gracias al pedestal—y s' aboca á la secció de fieras....

Una senyora á micas, tres nens mal ferits, una ninyera morta, un vellet únicament ab lo bras trencat, un jove rebatut contra la soca d' un arbre... y res més.

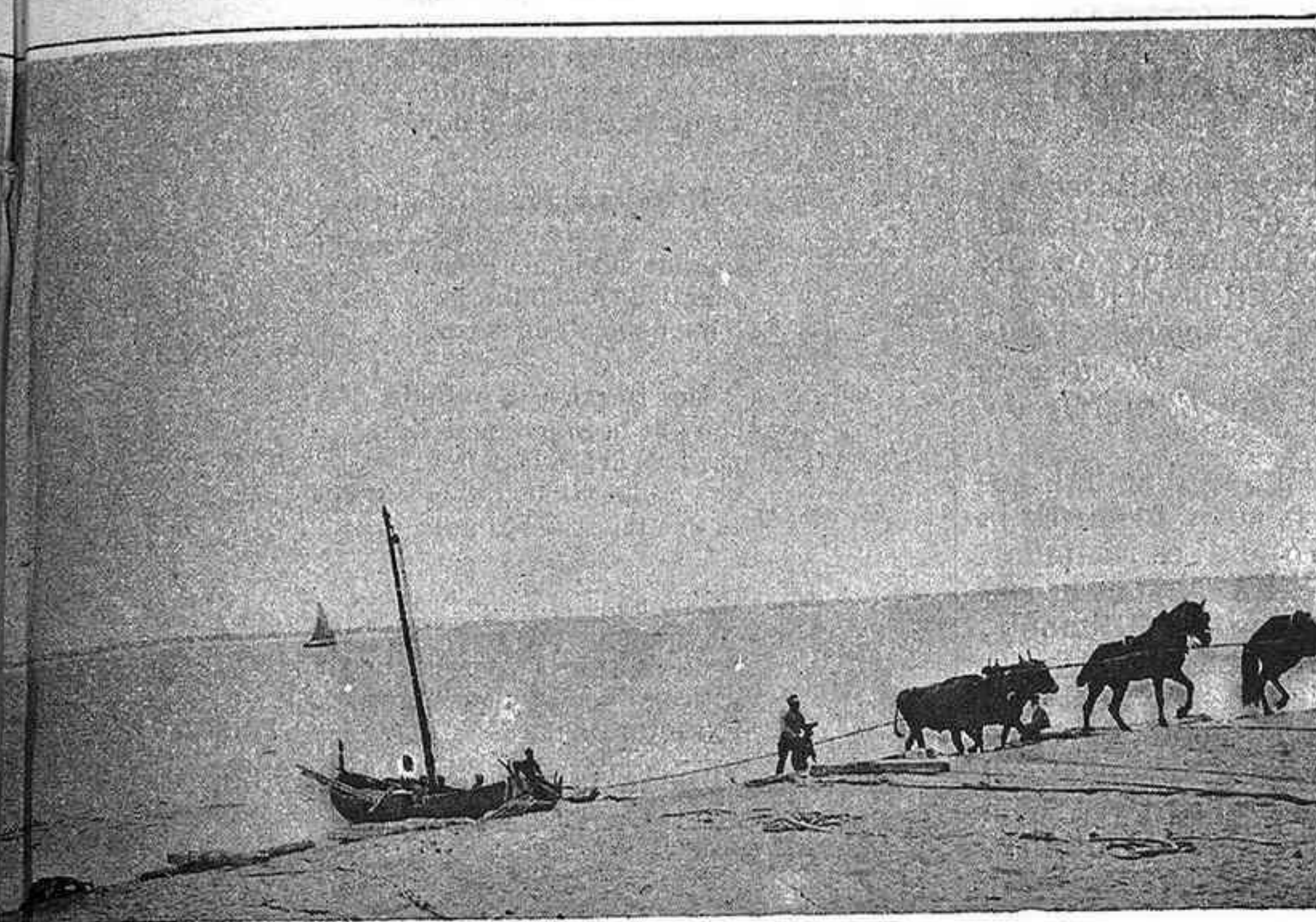
Platjas catalanes. BADALONA

Tirant l' art.

Varant las barcas.

Lo regateig del peix.

¡Ja hem fet negoci!

Gira per la reconada dels micos, escampa tres ó quatre cadavres per aquella salzareda, surt altre cop pel reixat, aplasta un carrabiner... y 'l tren arriba victoriós al Arch de triunfo.

Total: disset ferits y onze morts en un sol viatge.

¿Quina monada, eh!

Verdaderament; dintre del Parch, l' únich lloch d' esbarjo y recreo que té Barcelona, lo que més falta hi fa ara com ara es un carril eléctric.

Será deliciós veure las bandadas de criaturas dísoltas bulliciosament per l' arribada del petit tren, deixant una cama aquí, un bras allá y rodant com pilotas per sobre la via.

Cosetas:

... Quan petits las donas ens portan al davant; quan grans, ens portan al darrera.

... Quan veig á un home que tracta de profundisá 'l cor de una dona, 'm fá 'l mateig efecte que un noy de sis anys llegint el *Quijote*.

... Qu' en aquest mon mes s' hi vé pera patir que pera gosar, ho diu ben clarament, que pera riure tenim sols una boca, y pera plorar dos ulls.

... No hi ha res que 'm fassa aburrir tant á la dona, com véurela ab estrenya-caps.

... Lo matrimoni es com una sabata que li

¡Nadal vinga aixó depressa, que ho esperém ab ansia!

Aixó sí; quan al Parch ja hi haji 'l carrilet, ja cal que desseguida hi fassin un cementiriet.

MATÍAS BONAFÉ.

Acudits

Un esperitista molt aficionat á l' hidroterapia, deya:

—Si, senyors: jo, quan torni á naixer, seré grana.

—No es extrany—li vá dir un tranquil.

—¿Per qué?

—Perque tots el caps-grossos s' hi tornan.

Dos amichs se troban á la Rambla.

—Mira si soch desmemoriat: acabo de tirar una carta al correu, y ara 'm recordo que no hi he posat el sello.

—Mes desmemoriat soch jo, l' altre dia vaig tirar un sello al correu, y 'm vaig descuidar de tirarhi la carta.

JUMERA.

Una nena després de contemplar llarga estona á la seva mare, li preguntá:

—Mamá: ¿qué ho fá que 'ls cabells que antes els tenias negres, ara se t' comensan á tornar tots blanchs?

—Perque ets massa dolenta y 'm fás passar molts disgustos.

—Donchs aixis, tú deus ser mes dolenta que jo.

—¿Per qué, filla méva?

—Perque l' havia 'ls té mes blanchs que tú.

J. CAMPANYÁ.

surten els claus: lo peu no pateix fins que hi es dintre.

FULANO DE TAL.

E. PEREZ ESCRICH

Hem tingut lo gust de albergarlo á Barcelona durant alguns dias, d'estrenyer la séva má, de recordar l' época de la bohemia literatura en que tingué per companys als nostres Robert Robert y Antón Altadill, dels temps en que deleitá á Espanya entera ab novelas y dramas com *El cura de aldea*, ab llibres tan inspirats com *El mártir del Gólgota*.

¡Quin home més simpátich! Ja en l' actual generació apenas ne quedan de la séva fusta. Es ja vell, pero ho sembla mes de lo que n' es realment. Lo que no ha envellit ni envellirá may es lo séu cor, alberch mentres alenti, de honrats sentiments, de puras afeccions y de carinyos entranyables.

Han passat 29 anys, desde qu' enviá á son amich Robert un séu retrato á la ploma, garbosament trassat, que vejé la llum en l' almanach *El Tiburón* del any 1866. L' hem rellegit y l' hem trobat tan fresch de color y tan fácil de dibuix, que no hem pogut resistir á la tentació de reproduhirlo:

MI RETRATO

Escrich, á ver si te entonas,
y tus defectos pregonas
sin vanidad y sin dolo,
ya que para pintar monas
siempre te has pintado solo.

Confía en tu buen instinto
y te sabrás retratar:
tú al cabo no eres un quinto,
y viviendo siempre en Pinto
debes saberte pintar.

Pobre de carnes y grasa,
y de estatura algo escasa,
soy hombre de poco peso;
pero en materia de hueso
nadie es más rico en mi casa.

Mi rostro, por lo que veo
del espejo en el cristal,
es así... entre hermoso y feo,
que no se forma el mortal
á gusto de su deseo.

De modo que sin dudar,
mirándome frente á frente,
yo soy un particular
de esos que dice la gente:
Psch.... regular, regular.

Mis años son en verdad
los de Aquel que en el Calvario
murió por la humanidad;
pero el crimen literario
dá á mi rostro más edad.

Escribo para vivir
y vivo para morir;
porque ya sabes que, en suma,
no tengo más porvenir
que el que me labre mi pluma.

No rindo culto á la moda
ni á la vanidad tributo:
visto, según me acomoda,

hoy con el traje de boda,
mañana con el de luto.

Toda mi vida he tenido
el genio que tengo hoy;
variación no he conocido:
lo que me gusta lo pido,
lo que me piden lo doy.

No falta algún pordiosero,
con infulas de escritor,
que me calumnia grosero;
ese, ó me debe dinero,
ó me debe algun favor.

Más tú sabes la perfidia
con que la impotencia lidia
para robarnos la calma;
que, al fin y al cabo, la envidia
es una lepra del alma.

Y... nada más: no prosigo,
manda, y dispón de tu amigo,
aquí, en Prusia y en Sandwich
y en Valladolid y en Vigo,
ENRIQUE PÉREZ ESCRICH.

Pinto 1865.

Aixís era 'l popular novelista á l' any 65. Aixís es encare avuy. Aixís será sempre.

P. DEL O.

PRINCIPAL

Luisa Parquet, drama de *Dumas fill* y *Durantín*, es una obra hermosa, magistralment tramada, en la qual l' interés de l' acció, está graduat de tal manera que va creixent desde 'l prólech al desenllás. No es una de aquellas produccions que impresionan, deixant un recort durader en la memoria del públich; pero en cambi, durant la seva representació, se fa impossible sustreures á la seducció que exerceixen sas escenas ben desarrolladas y 'ls seus personatjes plens de vida y de veritat. En lo diálech sobressurten també rasgos de ingeni que abonan la justa fama de sos autors, y 'l talent que 'l malaguanyat escriptor Pere Bofill va emplear en la traducció de l' obra.—Inútil dir qu' en l' execució sobressurten la Sra. Tubau y 'l característich Sr. Vallés. Los demás actors estigueren també molt ajustats, contribuint al bon conjunt de la representació.

Dimecres va estrenarse una nova producció procedent com l' anterior del teatro francés y titulada *La Natí*, de la qual parlarém la senmana vinent.

ROMEA

Lo titol de la pessa es *Dos companys mal avinguts*, y 'ls seus autors son los Srs. Godo y Rahola (D. Victor), que resultan los dos companys mes ben avinguts del mon. Tant es aixís que si s' analisés l' obreta seria impossible desentranyar lo qu' es del un y lo qu' es del altre. Se coneix que tots dos estavan de filis: aixís es que de xistes no 'n vulguin mes, y de riallas, durant la representació, demáninne.—La pessa dels Srs. Godo y Rahola está inspirada en una producció del teatro italiá.

Per aquesta nit está anunciat lo primer estreno de la temporada. L' obra 's titula *Lo nen de casa*, y 'l nom del autor H. Delmás, es també nou com l' obra.

TIVOLI

Ha terminat la temporada de sarsuela, haventse celebrat ab gran éxit y davant de una concurrencia extraordinaria 'ls beneficis del haritono Carbonell y de la triple Pretel. *Miss Robinson* se 'n ha anat á Madrid. ¡Felis viatje!

MARE Y FILLA

—¿Qué t' ha dit lo teu marit de aquest traje?

—¡Oh! Ell, los vestits tots los troba hermosos... ¡Lo que troba lletjos son los comptes de la modista!

Dissapte s' inaugura la temporada d' ópera ab *Garin de Bretón*, baix la direcció del mestre Goula (fill).

Los filarmónichs económichs están d' enhorabona.

NOVEDATS

Los operistas han desembrassat lo teatro, deixantlo á disposició de la companyia dramática que dirigeix l' aplaudit actor Sr. Borrás.

Demá dissapte inauguració de la temporada ab lo drama *L' Arlesiana*, traduhit del francés al catalá. L' autor de l' obra es lo célebre novelista Daudet, y aquesta, segóns noticias, se presentará no sols ben decorada y ben vestida, sino *ilustrada* ab las pessas instrumentals y ab los coros que per aquesta producció va escriure 'l célebre Bizet, páginas musicals que han merescut sempre 'ls aplausos més extraordinaris en tots los concerts ahont han sigut executadas.

CATALUNYA

¿No vaig preveure que la Lucrecia Arana conquistaria rápidament al públich del *Eldorado*? Donchs ja es seu enterament. Vagin á veure á la *divette* de *La Madre del cordeiro* y sobre tot en *Coro de señoritas*, producció en la qual desempeña tres distints papers: váginla á veure y no podrán menos de omplirla de aplausos.

MEDITACIO

—Si tot aixó fos oli en lloch de ser aygua, lo qu' es los pobres peixos ... ja haurían begut oli.

L' estreno de la sarsueleta titulada *Campanero y sacristán* dels Srs. Labra y Ayuso, sigué un éxit franch, de aquells que 'l públich fabrica expontáneament, sense necessitat de ausili de la *claque*, y no perque l' assumpto ni las pricipals situacions de l' obra sigan cosa nova, sino per la gran abundancia de xistes que vessa per tot, com també perque la producció fá gracia, y principalment gracias á la música dels mestres Caballero y Hermoso qu' es verdaderament inspirada. Un coro y una romansa son las dos pessas culminants, sense que aixó vulga dir que las altrás no valguin molt.

En l' execució sobresurten la Arana y en Fernandez, distingintse també la Srta. Parra y 'ls Srs. Peña, Pau Arana é Iglesias.

GRAN-VIA

La companyia de sarsuela que durant tot l' istiu ha sostingut l' animació en aquest teatro termina avuy los seus compromisos, després d' haver estrenat la sarsueleta *El organista*, ab música de Chapí, que s' ha vist justament aplaudida.

Demá comensa una serie de funcions l' artista italiá, Fregoli, que tants bons recorts havia deixat á Barcelona, haventi verdaders desitjos de tornar-lo á veure y aplaudir.

CIRCO EQUESTRE

Si separadament las fieras sempre atreuen y la *danza serpentina* es un espectacle fantástich que 'l públich no 's cansa may de veure, figúrinse que succehirá presentantse reunits aquests dos elements, es á dir: la danza serpentina dintre de una gabia de lleons. Devém aquest poderós atractiu al domador Mr. Sió y á l' encantadora Miss Kesner.

Y ara 'ls diré que ja hi ha un barber qu' está esmolant la navaja para afeytar á Mr. Sió dintre de la gabia. Ja 'm figuro als lleóns atents á l' operació, á veure si li talla un tros d' orella, per pescarla al vol y cruspírsela.

N. N. N.

QUI HO ENTEN JA FARA PROU

«Un mosquit y una magrana que tenia 'l cabell ros, per la Plassa de la Llana anavan del bras tots dos.»

Un xal y una mantellina de valor mitja pesseta, al portal de una escaleta menjavan una sardina. Va passar una tunyina tot cantant la gran sardana del *Garin*, y ma jermana va mirar tot fent badalls com se menjavan dos galls un mosquit y una magrana.

Y tenint la mala sombra de ballar la sinfonia, va toca'ls la loteria ab lo mánech de la escombra; mentres disputant la alfombra li va caure á san Ambrós, fill de san Cristofol Gros natural de Vilaplana, y nebot de una Sultana que tenia 'l cabell ros.

Com de molt lluny se sentia que ploravan las granotas, un caball de dugas potas natural d' Oceaania, tot sentintlas, s' enternia y fregantse la bsdana, contestá:—Quina galvana que 'm fan venir aquests dos quan veig que fan ballar l' os á la Plassa de la Llana.—

Qui plorava de tant riure era 'l pobre Fontanella que bebent such de payella

LOS QUE TORNAN

Venen ab lo traje brut:
torrats, que no 's poden veure,
y pensant ab lo gastat
ó ab lo que han quedat á deure.

casi no podfa viure.
—, Qui no sapigués escriure!
—digué Neron rabiós.
Y Noé, tot fent l' arrós
comprava d' Isop la gabia,
mentres Adam y son avia,
anavan del bras tots dos.

LLUIS SALVADOR.

Nosaltres primer que ningú varem censurar que l' Ajuntament cedís l' invernàcul á l' Associació literaria y artística. Los invernàculs serveixen per criarhi flors exóticas ab ajuda de l' estufa, y no creyém que una Associació que si no té vida propia, val mil vegadas més que 's disolgui, necessiti aquests cuidados.

Ab lo mateix dret que l' Associació que presideix lo Sr. Morano utilisa l' invernàcul, podria 'l Niu Guerrer, reclamar lo Castell dels tres dragons, y la Casa de lactancia, la Vaqueria Suissa.

Aprofitém la ocasió present per manifestar que un dels nostres companys que figurava en l' Associació s' ha donat de baixa, per aquest motiu. Sempre l' arrós ens ha fet fástich y del de l' Ajuntament no cal parlarne.

Ja 'm sembla que 'l veig á n' en Rubaudonadeu, examinantse de Metafisica á la Universitat Central, encare que no comprench, á la séva edat, de que li pot servir aquesta assignatura.

Ja me 'l figuro rebent la gran carabassa del sigle, y atribuhint aquest fracás á las inquinias reaccionarias dels seus examinadors.

Pero sobre tot, en Rubau se 'm representa, com si 'l tingué al davant y com si l' estés sentint, quan al sortir lo tribunal d' exámens s' abrobona

ab los catedràtics y 'ls supta com si 'ls disparés tot lo raig de la manguera del seu repertori.

La veritat es que al Sr. Ortiz y Lara may ningú li havia dit lo que vá dirli en Rubau. Figúrinse que li vá dir:—¡Nariz de hoja-de-lata!

L' avaro del Carrer del Hostal del Sol ha fet parlar d' ell á tot Barcelona. Li vá bastar viure miserablement rodejat de riquesas, y morir com una bestia abandonat de tothom.

Quan la farum del cos descomponentse vá advertir als vehins, se vá saber que l' avaro havia lograt lo desideratum de tota la séva existencia, no gastar res enterament.

¡Quina llástima! Tot justament ara que ja no necessita coure 'l menjar sols dos dias á la senmana, ni aprofitar la llum del gas del replá de l' escala, ara que no necessita fer cap gasto, es quan s' ha mort.

Nosaltres sols desitjém una cosa.

Y es que 'ls seus heréus procurin rescabalarsé á la salut del difunt.

A tal efecte ja cal que vegin de descambiarlos depressa.

Los diners necessitan ayre com las personas.

Per lo tant, á ferlos disfrutar y á disfrutarlos.

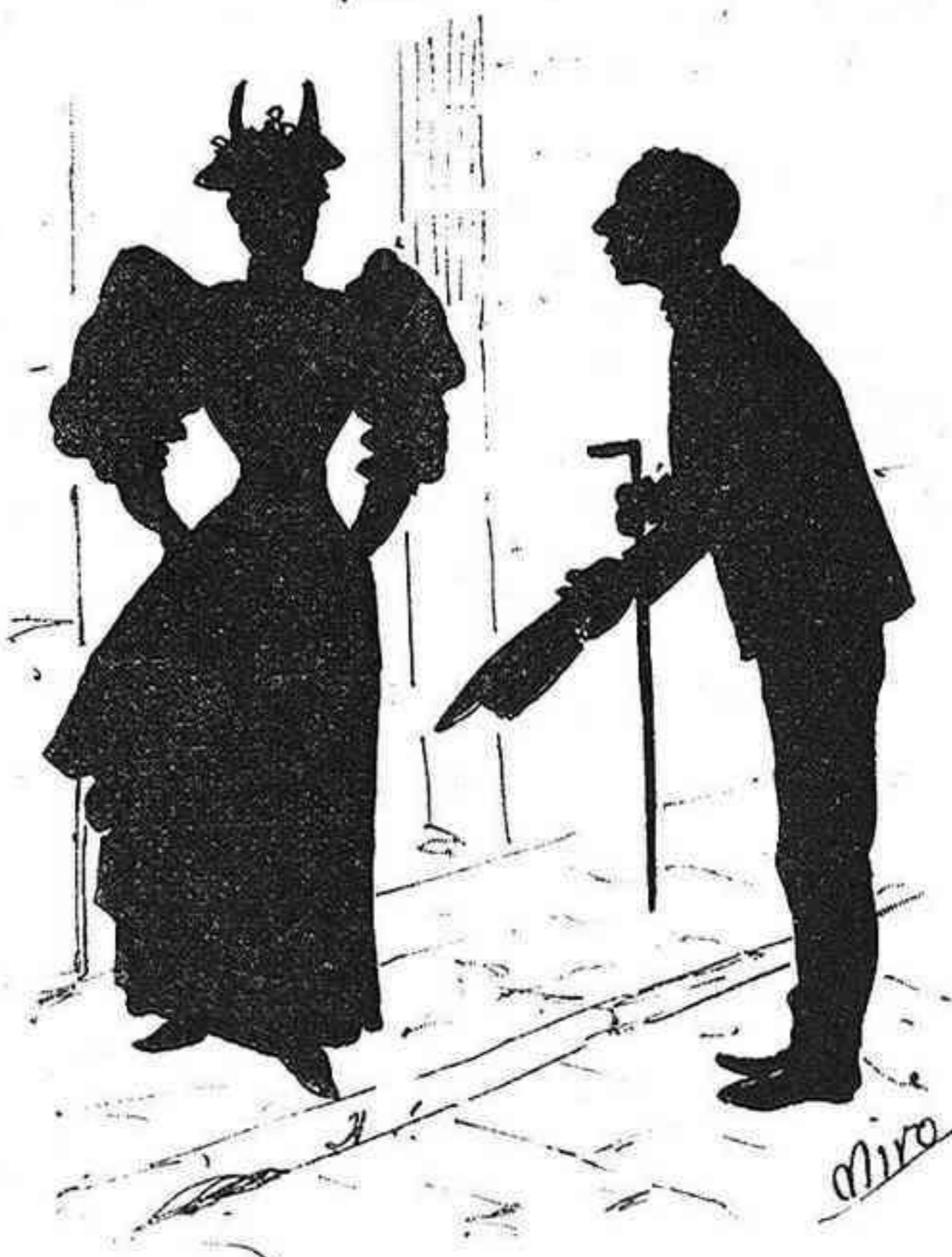
A Manresa se n' ha mort un' altre del mateix pelatje que sense ser tan rich com el del carrer del Hostal del Sol, no per aixó era menos miserable.

A pesar de possehir uns quants mils duros s' abstenia de tot, fins de menjar y beure.

Per ser consegüent ab lo séu sistema de no gastar, fins ha mort intestat, perque li dolían los quartos que li hauria costat l' escriptura de testament.

Ara l' expedient de intestat costará molt mes;

¡PLANXA!

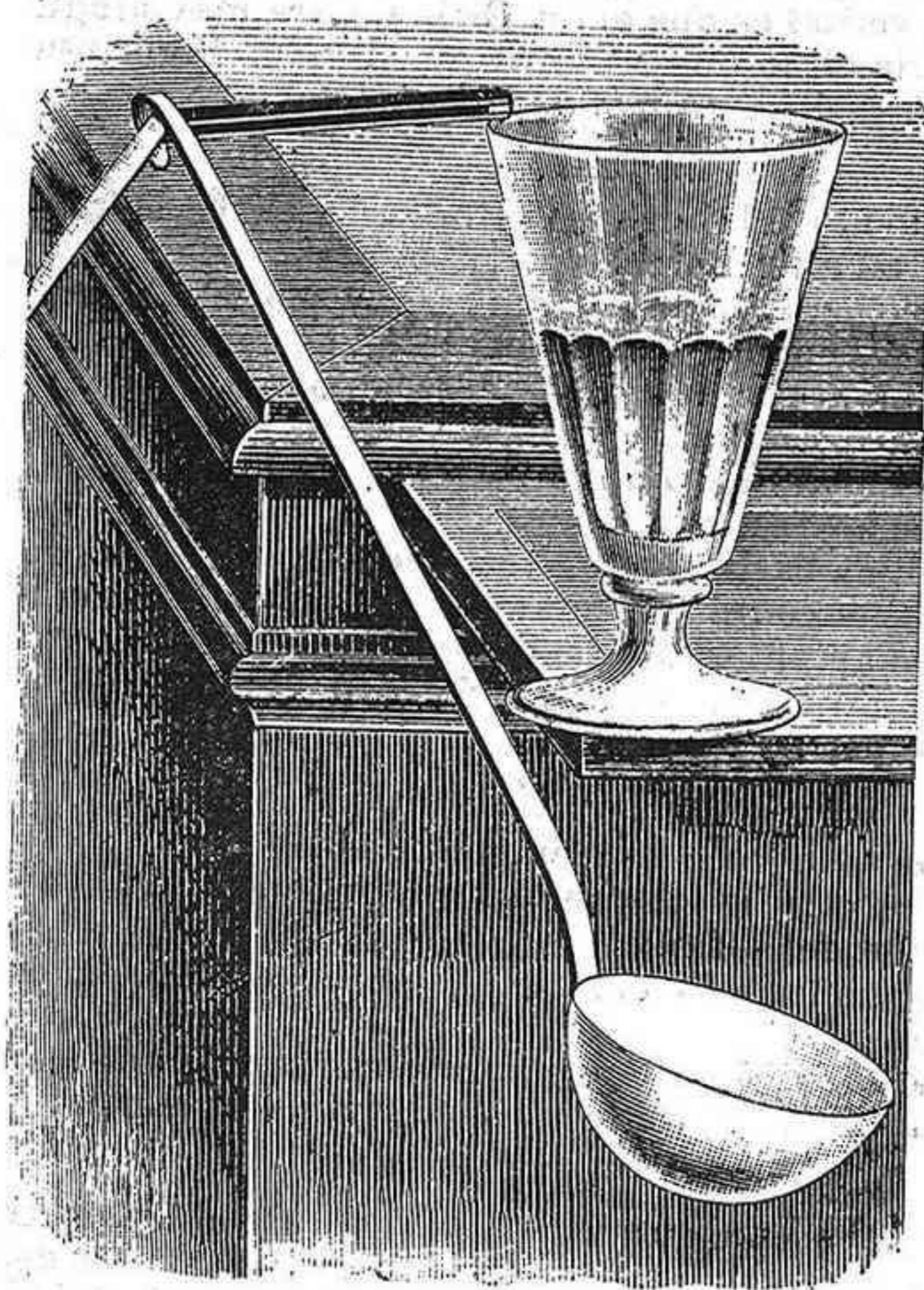

—Senyoreta: ¿'m permet...

—Dispensi: soch casada.

—¡Ah! Pues ho deixarém per un' altra vegada.

DISTRACCIONS CASULANAS

(De la obra *Tom-Tit* de la casa Fuentes y Capdeville.)

JOCH DE CUYNA

Es un equilibri, bo per exercitar la paciència d' una persona sola, ab lo qual un no s' exposa a res mes que a perdre 'l temps... y a trencar algunas copas.

pero ell desde l' altra vida, si es que pels avaros hi ha un' altra vida, dirá:

—A mi no 'm costa res, y en quant als meus hereus que 's fastidihin.

Uns llibres talonaris que l' ajuntament donava a fer a la casa dels successors de Ramirez, li sortían a 7'80 pessetas cada un.

S' han tret ara a concurs y un postor s' ha compromés a ferlos per 2'66 pessetas.

Y com de llibres se n' han de fer 225, resulta que per l' antich sistema haurían costat 1,755 pessetas, y ab lo concurs encare no 'n costarán 600, resultant un estalvi de 1,155 pessetas.

Es a dir lo que avuy val 1, llavors costava 3.

Crech que hi haurán ex-arcaldes que ab molt salero dirán:

—A la Casa gran anavam perque tot anava *en gran*.

El *Noticiero* vá incomodarse de debó ab l' eminent Castelar.

Figúrinse que 'l dilluns vá veure'l, dihent que D. Emilio li havia dit qu' estaria tres ó quatre dias a Barcelona.

Lo periódich del Sr. Perez Mencheta estufat per haver rebut aquesta confidencia, colmava d' elogis al ex-ilustre, arribant a dir d' ell qu' era 'l mestre y guía de la generació present.

* *

Y succehí que quan *El Noticiero* donava la noticia, 'l mateix dilluns al vespre, D. Emilio, com

si l' empaytessin, sortia de Barcelona, prenent lo tren de Fransa.

Y resultava que alló dels tres dias d' estada a Barcelona era una broma.

Lo *Noticiero* del dimars, justament picat de l' honra periodística, ja no li deya mestre ni guia de ningú, sino *jubilat en tots los ordres de l' activitat al servey del progrés y benestar de la nació*.

No es la primera vegada que 'l *Noticiero* expedeix títuls honorífichs per retirarlos l' endemà mateix.

Per Déu, recordi l' impresionable periódich aquella máxima del Evangeli de la premsa, que diu:

—Si no vols que se 't rífin, no 't rífis tu als téus lectors.

Un admirador de las banyas, deya:

—Els que suposan que l' unitat nacional d' Espanya es un mito, s' olvidan de las corridas de toros; aquestas agradan per un igual en totas las regions de la nació: lo mateix a Catalunya, que a Castella, de igual manera a Andalusia que a las Vascongadas.

Y en un rapte d' entusiasme afegia:

—Es necessari treure 'ls lleóns del escut nacional, y posarhi toros.

* *

Un exemple de que qui aixó deya no anava del tot descaminat, lo tenim ben prop. Tant prop que no hém de fer mes que arribarnos fins a Tarragona.

En aquella històrica ciutat ab motíu de celebrar-se un Congrès catòlich, s' están preparant unas grans corridas de toros.

No seria mal, per consegüent, que 's posés a discussió en la Assamblea algun tema per l' istil: «Influencia de l' estocada a volapié ab la liturgia.» O bé, «La sort del capeig a la Verónica, com a medi de fomentar la pública devoció entre 'ls veraders creyents.» O bé: per últim: «Conveniencia de sustituhir las picas de aygua beneyta de las iglesias, per las picas dels picadors de las Plassas de Toros.»

¡Quíns horisóns més amples no s' obran als esperits verdaderament catòlics, al veure las comitancias existents entre la religió y la tauromaquia!

Lo Sr. Aguilera, que com sab tothom es un dels homes mes alts y mes corpulents d' Espanya, ha aplatat lo séu projectat viatge a Barcelona.

Crech que ha obrat molt santament, dat qu' entre 'ls regidors fusionistas s' agita l' idea de suplir-carli, que aplassi la séva vinguda fins a l' octava de Corpus del any vinent, al objecte de que pugana anar al davant de totas las professons.

—Vosté—pensen dirli aquests regidors—tindrà ocasió de fé 'ls gegants, mentres nosaltres quedém encarregats de treure las trampas.

Lo Sr. Boixet, distingit redactor de *La Vanguardia* que 's trobava a Capendu (Fransa) estiuhejant, va tenir l' altre dia la desgracia de que s' ensorrés lo sostre de una habitació ahont se trobava, cayent ell al pis de sota.

Si bé sufri algunas lessions, afortunadament, no son de gravetat.

Celebrarém de tot cor que 'l simpátich *Juan Buscón* pugana de nou empunyar la ploma prompte, pera recreo y delectació de sos numerosos lectors.

Fins lo bisbe Catalá ha tingut de suspendre 'l

NUNCI

C. GUMÁ

¿Per qué no 's casan los homes?

ILUSTRACIÓ DE M. Moliné
Preu 2 rals.

C. GUMÁ

¿Per qué no 's casan las donas?

SEGONA PART DE
¿PER QUÉ NO 'S CASAN LOS HOMES?
ILUSTRACIÓ DE M. Moliné
Preu 2 rals.

BIBLIOTECA POPULAR DE ARTE

EL CUERPO HUMANO

(ANATOMÍA DE LAS FORMAS)

Encuadrados en percalina Ptas. 3

2 tomos Ptas. 2

Enrique George

PROGRESO Y MISERIA

Un tomo Ptas. 3

José López Silva

LOS BARRIOS BAJOS

Con un prólogo de Ricardo de la Vega.
Un tomo Ptas. 3.

Antonio Sánchez Pérez

ENTRE VIVOS Y MUERTOS

Un tomo Ptas. 3.

EL PRACTICÓN

TRATADO COMPLETO DE COCINA POR ANGEL MURO

Un voluminoso tomo Ptas. 5.

COLECCION DIAMANTE

ÚLTIMOS PUBLICADOS

El Licenciado Torralba.	1 tomo.	Ptas. 0'50
Poesías y Fábulas. 1. ^a serie.	1 tomo.	» 0'50
Poesías y Fábulas. 2. ^a serie.	1 tomo.	» 0'50

POR R. DE CAMPOAMOR

En preparació:

LA SALSА DEL AMOR

PER C. GUMÁ

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo, ó bé, en sellos de franqueig al editor López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu franca de port. No esponém d' estravíos, no remetent además 3 rals pel certificat. Als corresponsals de la casa se 'ls otorgan rebaixas.

curs de segona ensenyansa que agregat al Institut, se donava al Seminari conciliar.

Diuen que ho ha fet per no serli possible acomodar las assignaturas qu' en aquell establiment s' ensenyan, al nou plan d' ensenyansa del senyor Groizard.

Pero no falta qui suposa, que ha hagut de cedir, com lo colegi Carreras, á la competencia que li fan per una part los jesuitas y per altra part los escolapios.

Hasta 'l bisbe, á causa de la invasió creixent de las ordres monásticas, se n' ha de posar las mans al cap. ¿Veritat, D. Jaume, que n' hi ha per tirar la mitra al foch?

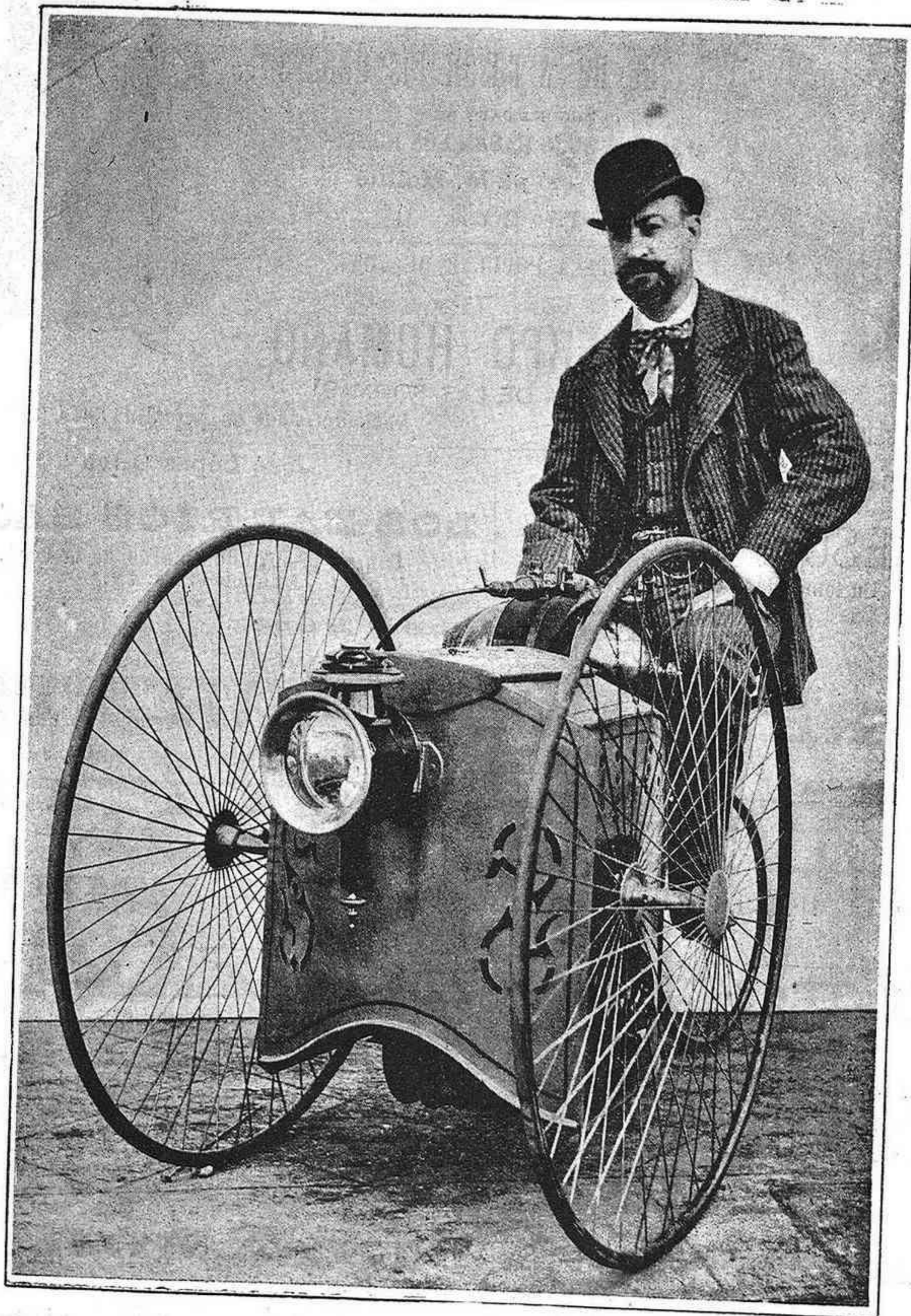
SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L'ÚLTIM NÚMERO

- 1.ª XARADA-DRAMÁTICA.—*Ca-si-mi-ro—Pa-u-li-no.*
- 2.ª ID. —*Amparo.*
- 3.ª TRENCA-CLOSCAS.—*El Duo de la Africana,*
- 4.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Conversa.*
- 5.ª INTRÍNGULIS.—*Paca.*
- 6.ª MUDANSA.—*Gall—Gas—Gat.*
- 7.ª GEROGLÍFICH.—*Per sossos los ossos.*

Barcelona.—A. López Robert, Impresor —Asalto. 63

UN INVENT CATALA

Motor inventat per D. Manel Durán, aplicable als triciclos, quals ensaigs se verificaren ab molt éxit divendres passat, en nostra plassa de toros.